

Sytuacja podażowo-popytowa i cenowa na rynku rzepaku

Światowy rynek rzepaku¹

Globalna produkcja rzepaku koncentruje się głównie w Kanadzie, Indiach, Chinach i Unii Europejskiej. Na tych obszarach zlokalizowane jest łącznie blisko 80% areалу światowych upraw rzepaku. W sezonie 2020/2021 największą powierzchnię zasiewów rzepaku odnotowano w Kanadzie (8,3 mln ha), Indiach (8,2 mln ha), Chinach (6,8 mln ha) oraz w Unii Europejskiej [UE-27] (5,2 mln ha).

W sezonie 2020/2021 światowy rynek rzepaku kształtował się pod wpływem sytuacji podażowo-popytowej, którą charakteryzuje wyhamowanie spadkowej tendencji globalnej produkcji rzepaku, która miała miejsce w latach 2017/2018 – 2019/2020 przy jednocześnie rosnącym zużyciu globalnym. Zgodnie z danymi USDA światowe zbiory rzepaku w sezonie 2020/2021 mogły osiągnąć 71,8 mln ton, o 4% więcej niż w sezonie 2019/2020. Na rynkach największych światowych producentów rzepaku większe zbiory były w UE-27 (wzrost o około 7%, do ponad 16 mln ton) i w Chinach (o 4%, do 14 mln ton). Wzrost zbiorów odnotowano również w Indiach (o 15%, do 8,5 mln ton), Australii (o 74%, do 4 mln ton) oraz Rosji (o 26%, do 2,6 mln ton). Spadek zbiorów wystąpił m.in.: w Kanadzie (o 3%, do 19 mln ton) oraz na Ukrainie (o 21%, do 2,8 mln ton).

Światowe zużycie rzepaku w sezonie 2020/2021 USDA oszacowało na 73,6 mln ton, o 3% powyżej poziomu w sezonie 2019/2020. Tempo wzrostu produkcji światowej rzepaku w sezonie 2020/2021 było wyższe od zużycia, jednak z uwagi na spadek produkcji w poprzednich latach globalny rynek rzepaku odznaczał się deficytem oraz znaczącym (o 26%, do 5,6 mln ton) spadkiem zapasów końcowych. Przedstawiona sytuacja podażowo-popytowa na rynku globalnym jest silnym czynnikiem oddziałującym na dynamikę wzrostowych ruchów cen rzepaku, które mają miejsce od maja 2020 r.

Departament Rolnictwa Stanów Zjednoczonych (USDA) w lipcu 2021 r. zaktualizował prognozę globalnych zbiorów rzepaku na sezon 2021/2022. Zgodnie z prognozą światowe zbiory rzepaku mogą zwiększyć się o ponad 3%, do poziomu 74,1 mln ton. Wzrost zbiorów

---

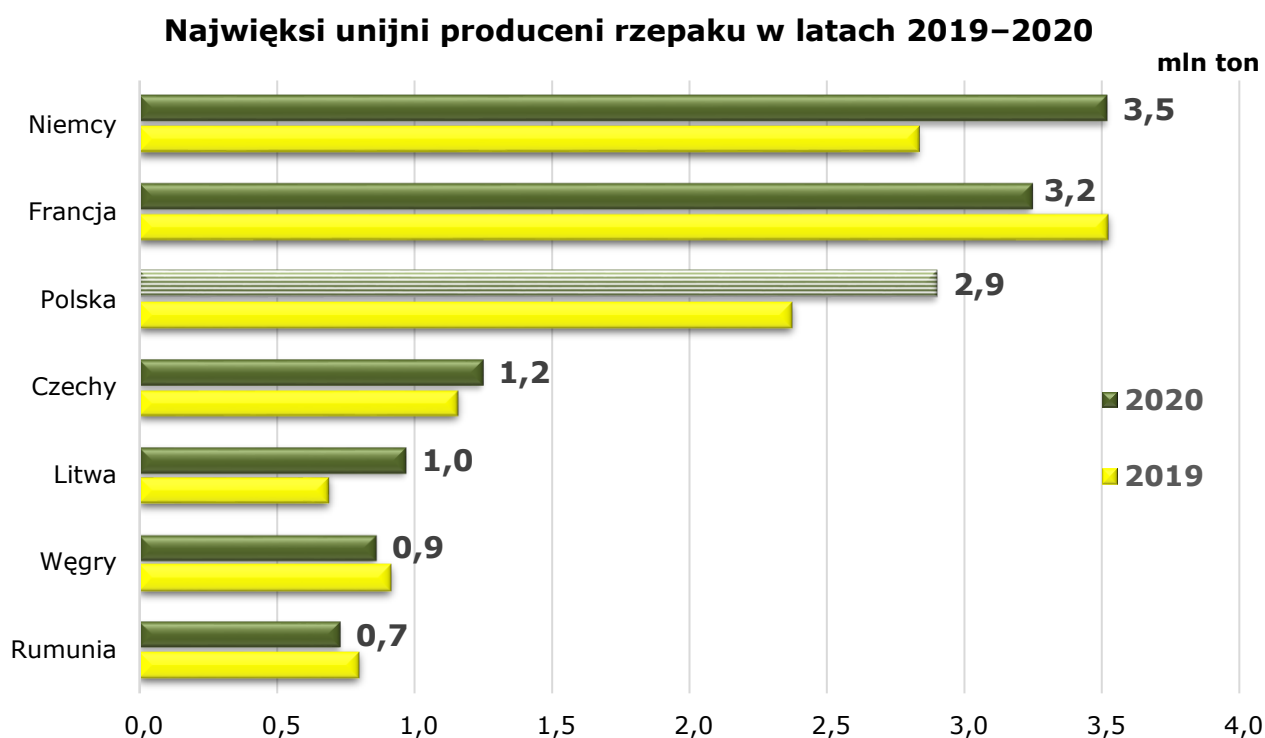
¹ United States Department of Agriculture (USDA) – *Oilseeds: World Markets and Trade*, July 2021.

spodziewany jest głównie w Kanadzie (o 6%, do 20,2 mln ton), UE-27 (o 5%, do 17 mln ton), Australii (o 7,5%, do 4,3 mln ton). Mniejsze zbiory mogą być m.in. w Rosji (o 5%, 2,5 mln ton) i USA (o 15%, 1,3 mln ton). W Chinach i Indiach zbiory rzepaku prawdopodobnie utrzymają się na poziomie z poprzedniego sezonu i mogą wynieść odpowiednio 14 mln ton i 8,5 mln ton. Równocześnie przewidywany jest dalszy wzrost zużycia rzepaku – do 74 mln ton. W konsekwencji sytuacja rynkowa w sezonie 2021/2022 będzie odznaczała się mniejszym deficytem od notowanego w sezonie 2020/2021, przy dalszym niewielkim spadku zapasów na koniec sezonu – do 5,58 mln ton.

Rynek Unii Europejskiej²

Unia Europejska, po Kanadzie jest drugim światowym producentem oraz znaczącym globalnym eksporterem rzepaku. Ze względu na duże zapotrzebowanie rynku wewnętrznego unijny import rzepaku znacząco przewyższa jego eksport, w związku z czym UE pozostaje importerem netto tych nasion.

W 2020 r., korzystne plonowanie oraz zwiększenie areału uprawy rzepaku u głównych jego producentów (Niemcy i Polska) wpłynęło na wzrost zbiorów w Unii Europejskiej. Zgodnie z szacunkiem KE unijne zbiory nasion rzepaku były o 5% większe niż w roku 2019 i wyniosły 16,1 mln ton.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych GUS i KE (data odczytu: 13.07.2021 r.).

² EU Crops Market Observatory, *Oilseeds and protein crops statistics*, data odczytu: 13.07.2021 r.

U wiodących unijnych producentów rzepaku największy wzrost zbiorów odnotowano w Niemczech (o 24%, do 3,5 mln ton), Polsce (o 23%, do 2,9 mln ton) oraz Czechach (o 8%, do 1,2 mln ton), natomiast spadek we Francji (o 8%, do 3,2 mln ton). W 2020 r. produkcja w czterech wyżej wymienionych krajach stanowiła około 66% udziału w strukturze unijnej produkcji.

Z danych KE wynika, że w okresie od 1 lipca 2020 r. do 23 maja 2021 r. eksport rzepaku z UE³ ukształtował się na poziomie 83 tys. ton wobec 19,8 tys. ton w porównywalnym okresie sezonu 2019/2020⁴. Rzepak wywożono przede wszystkim do Wielkiej Brytanii (66,5 tys. ton, 80% unijnego eksportu rzepaku), Norwegii (5,4 tys. ton, 6,5%), Rosji (3,9 tys. ton, 5%) i Szwajcarii (3,3 tys. ton, 4%).

Do UE-27 w okresie od 1 lipca 2020 r. do 23 maja 2021 r. zaimportowano 5,8 mln ton rzepaku, o 4% więcej niż w porównywalnym okresie sezonu 2019/2020. Rzepak sprowadzano głównie z Ukrainy (2,2 mln ton, 38% unijnego importu rzepaku), Kanady (2,0 mln ton, 34,5%) oraz Australii (1,4 mln ton, 24%). Mniejsze ilości importowano także z Rosji (72 tys. ton, 1%).

Krajowy rynek rzepaku

Polska, po Niemczech i Francji, zaliczana jest do grona największych producentów rzepaku w UE-27, średnio z 13% udziałem w unijnej produkcji. Od 2007 r. krajowe zbiory rzepaku przekraczają 2 mln ton, z wyjątkiem lat 2011–2012, kiedy obniżyły się do 1,9 mln ton. Zmiany w wielkości zbiorów rzepaku wynikają z dużej wrażliwości upraw na warunki atmosferyczne, podatności na wymarzenie, a także nietolerancji na niedobory opadów wiosną, co wpływa ujemnie na plonowanie.

GUS ocenił, że w Polsce w 2020 r. powierzchnia uprawy rzepaku zwiększyła się o około 6% i wyniosła 0,9 mln ha. Zbiory rzepaku oszacowano na poziomie 2,9 mln ton, o około 23% wyższym niż w 2019 r.⁵

Wraz ze wzrostem zbiorów podaż rzepaku do skupu w 2020 r. była większa niż w roku 2019. Według danych GUS w 2020 r. krajowy skup rzepaku wzrósł o 14%, do 1 887 tys. ton.

Zasiewy rzepaku ozimego pod zbiory w 2021 r. prawdopodobnie ukształtowały się na poziomie ponad 0,8 mln ha. Powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku ozimego zaorana

---

³ Wielka Brytania od 1.01.2020 r. nie jest już państwem członkowskim Unii Europejskiej, jednak do końca okresu przejściowego, tj. do 31.12.2020 r. była częścią unii celnej UE. Zatem łączne dane handlowe UE do 31.12.2020 r. obejmują dane z Wielkiej Brytanii i nie są porównywalne z danymi od 1.01.2021 r.

⁴ EU Crops Market Observatory, *Oilseeds and protein crops statistics*, data odczytu: 28.05.2021 r.

⁵ *Wynikowy szacunek głównych ziemiopłodów rolnych i ogrodnictw w 2020 r.*, Informacje Sygnalne GUS, publikacja z 17 grudnia 2020 r.

i zakwalifikowana do zaorania wyniosła około 3,1 tys. ha, co stanowiło 0,4% powierzchni zasianej jesienią⁶.

Większa podaż rzepaku ze zbiorów w 2020 r. wpływała stymulująco na wyniki eksportu w sezonie 2020/2021. Eksport rzepaku z Polski w okresie lipiec 2020 – maj 2021 r.⁷ wyniósł 372 tys. ton i był o 13% większy niż w porównywalnym okresie sezonu 2019/2020. Wartość eksportu wzrosła o 7%, do 154 mln EUR.

Tak jak w ostatnich latach odbiorcą polskiego rzepaku były głównie Niemcy (329 tys. ton, 88% udziału w strukturze eksportu). Stosunkowo niewielkie ilości rzepaku wywieziono do Czech (32 tys. ton, 9%) i Danii (6 tys. ton, 2%).

Podaż rzepaku ze zbiorów krajowych uzupełniana jest importem. W okresie jedenastu miesięcy sezonu 2020/2021 (tj. lipiec 2020 – maj 2021 r.) do Polski zaimportowano 397 tys. ton nasion rzepaku, o 14% mniej niż rok wcześniej. Wydatki poniesione na import rzepaku wyniosły 194 mln EUR i były o 3% mniejsze niż w analogicznym okresie sezonu 2019/2020.

Krajowi przedsiębiorcy na rynku unijnym zakupili 300 tys. ton rzepaku, głównie z Czech (121 tys. ton, 30% importu rzepaku), ze Słowacji (71 tys. ton, 18%), z Niemiec (43 tys. ton, 11%), Belgii (25,5 tys. ton, 6%) oraz Francji i Węgier (po około 11 tys. ton, po 3%). Z krajów pozaunijnych zaimportowano 97 tys. ton rzepaku, w tym 96% pochodziło z Ukrainy (93 tys. ton, 23% krajowego importu rzepaku).

W okresie lipiec 2020 – maj 2021 r. saldo handlu zagranicznego rzepakami było ujemne i wyniosło 25 tys. ton wobec deficytu 133 tys. ton w porównywalnym okresie sezonu 2019/2020. W ujęciu wartościowym saldo obrotów rzepakami ukształtowało się na poziomie minus 40 mln EUR (wobec deficytu 57 mln EUR w okresie jedenastu miesięcy sezonu 2019/2020)⁸.

W Polsce produkcja rzepaku jest mniejsza od zapotrzebowania rynku wewnętrznego, co oznacza, że Polska nie jest w pełni samowystarczalna. Skutkuje to uzupełnianiem krajowych zasobów rzepaku na rynkach zewnętrznych. Wskaźnik samowystarczalności Polski w produkcji rzepaku w ostatnich latach jest zróżnicowany i zależy przede wszystkim od poziomu zbiorów oraz od zapotrzebowania wewnętrznego. Wskaźnik samowystarczalności w produkcji rzepaku w sezonie 2019/2020 oszacowano na poziomie 83%, wyższym niż w poprzednim sezonie, ale niższym niż w sezonach 2013/2014–

---

⁶ Informacje Sygnalne GUS, *Wstępna ocena przezimowania upraw w 2021 r.*, publikacja z 29 kwietnia 2021 r. oraz *Wiosenna ocena stanu upraw rolnych i ogrodnictwa w 2021 r.*, publikacja z 28 maja 2021 r.

⁷ Sezon na rynku rzepaku trwa od 1 lipca do 30 czerwca roku następnego.

⁸ Kierunki importu rzepaku zostały obliczone według kraju wysyłki.

2015/2016 i 2017/2018. Z uwagi na dobre zbiory rzepaku w 2020 r. wskaźnik samowystarczalności w sezonie 2020/2021 może wynieść blisko 90%.

Sytuacja cenowa na giełdzie Matiff

Od kwietnia 2020 r. na giełdzie MATIF w Paryżu (za Rolpetrol) średnie ceny rzepaku w kontraktach terminowych, pomimo tygodniowych wahań, wykazywały tendencję wzrostową. Od drugiej połowy maja 2021 r. ceny rzepaku ulegały obniżeniu, jednak nadal pozostawały na bardzo wysokim poziomie. W notowaniu z 8 lipca 2021 r. cena rzepaku wyniosła 518,75 EUR/t i była o 2% niższa niż przed miesiącem, ale o 35% wyższa niż rok wcześniej. Dynamiczny wzrost cen rzepaku był wypadkową szeregu czynników o charakterze podaży-popytowym. Wzrost cen determinowany był napiętym bilansem światowym i dużym spadkiem zapasów globalnych rzepaku u progu sezonu 2020/2021 przy utrzymującym się popycie szczególnie ze strony krajów azjatyckich i UE.

Notowania cen rzepaku w kontraktach terminowych na giełdzie MATIF

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych Rolpetrol.

Sytuacja cenowa na rynku krajowym

W okresie pierwszych sześciu miesięcy 2021 r. rosły ceny zakupu rzepaku na rynku krajowym, co było odzwierciedleniem tendencji na giełdach zagranicznych. Notowany wzrost cen miał miejsce na tle deficytowej sytuacji na rynku globalnym. Tendencja wzrostowa stymulował również wzrost cen soi oraz zwiększony popyt na oleje roślinne konsumpcyjne, jak i do produkcji biopaliw. Przedstawione czynniki skutkowały bardzo wysokim poziomem cen również na rynku krajowym. W zakładach tłuszczowych objętych

monitoringiem ZSRIR MRiRW w dniach 21–27 czerwca 2021 r. cena zakupu rzepaku⁹ ukształtowała się na nienotowanym dotąd poziomie 2 723 zł/t, o 59% wyższym niż w porównywalnym okresie przed rokiem. W kolejnym tygodniu (28 czerwca – 4 lipca 2021 r.) cena zakupu rzepaku uległa obniżeniu i wyniosła 2 481 zł/t. Był to nadal poziom o 44% wyższy niż przed rokiem. Do rozpoczęcia tegorocznych żniw rzepakowych krajowe ceny skupu nasion będą pozostawały na wysokim poziomie. Będzie to odzwierciedleniem sytuacji na giełdach zagranicznych, na których sytuacja cenowa będzie pod wpływem popytu ze strony chińskiego przemysłu biopaliwowego i paszowego. Duże znaczenie cenotwórcze będą miały również napływające informacje o stanie plantacji z rynku kanadyjskiego.

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie danych ZSRIR MRiRW.

⁹ Cena wyliczona jako średnia cena rzepaku o wilgotności do 9% zakupionego w ramach zawartych kontraktów i poza nimi.